

BORÇLAR-TİCARET VE TÜKETİCİ HUKUKU BAKIMINDAN AYIPLI MAL KAVRAMININ İNCELENMESİ*

ANALYSIS OF THE CONCEPT OF DEFECTIVE GOODS IN TERMS OF OBLIGATIONS-TRADE AND CONSUMER LAW

Arş. Gör. Elif POLAT**

ÖZ

Satılan bir maldan ortaya çıkan ve o maldan tümüyle veya gerektiği gibi yararlanmayı alıcı bakımından zorlaştıran eksiklik ve aksaklıkları ifade eden ayıp kavramı mevzuatımızda çeşitli kısımlarda düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere TBK, TTK ve TKHK'da rastlamak mümkündür. Ayıplı mal kavramının kapsamının en geniş biçimde TKHK'da ele alındığını söylemek mümkündür. Muayene ve ihbar külfetine ilişkin süreler bakımından ise TTK'nın, TBK'dan ayrıldığı görülmektedir. Bu makalede, ayıplı mala ilişkin hükümler, Borçlar, Ticaret ve Tüketici Hukuku bakımından incelenmiş ve birbirinden ayrılan noktalara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ayıp, Gizli ayıp, Satış sözleşmesi, Ticari satış, Bildirim külfeti.

ABSTRACT

The concept of "defect", which expresses the deficiencies in a sold good that makes it difficult for the buyer to fully or properly utilize it, is regulated in various parts of our legislation. These regulations can be found in the Turkish Code of Obligations (TCO), the Turkish Commercial Code (TCC) and the Law on Consumer Protection (CPL). It is possible to say that the scope of the concept of defective goods is examined in the CPL in the widest way. In terms of inspection and notice burden, it is seen that the TCC is separated from the TCO in terms of durations. In this article, the provisions regarding the defective goods have been examined in terms of Obligations, Commercial and Consumer Law and the points that differ from each other are mentioned.

Keywords: Defect, Hidden defect, Sales agreement, Commercial sales, Burden of notice.

* (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 06.03.2021 / Kabul Tarihi: 17.03.2022).

** Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı (epolat@ybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2477-855X).

Atıf/Citation: Polat, Elif (2022), "Borçlar-Ticaret ve Tüketici Hukuku Bakımından Ayıplı Mal Kavramının İncelenmesi", TFM, C:8, S:1, s. 207-230.

I. GİRİŞ

Bir malın ayıplı olması halinde uygulanacak kurallar, bu hukuki işlemin bir satış sözleşmesi, ticari satış sözleşmesi ya da tüketici sözleşmesi olmasına göre farklılık arz edebilir. Ticari satış sözleşmeleri, tacirler arasından yapıldıklarından; kuruluşu, konusu, tarafları ve özellikle uygulanacak hükümler açısından adi satış sözleşmelerinden ayrılır. Tüketici sözleşmeleri ise, adi satış veya ticari satış sözleşmesinden farklı olarak tek tip bir sözleşme çeşidi ihtiva etmeksizin üretici ve tüketici arasında gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bir sözleşmenin, tüketici sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için sözleşmenin tipinin ya da niteliğinin bir önemi bulunmamaktadır. Zira tüketici sözleşmeleri, isimli veya isimsiz bir sözleşme niteliğinde olabilir.

Ayıplı mala ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun, TBK hükümlerine atıf yaptığı görülmektedir. TTK m. 23 hükmüne göre, ticari satış sözleşmelerine özel hükümler saklı kalmak üzere TBK hükümleri uygulanacaktır. Buna göre tacirler arasında gerçekleşen satış sözleşmelerine ayıba ilişkin TBK hükümleri uygulanacaktır. Ayıbın tanımı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer almaktadır. Genel olarak ayıp, bir malın kullanım değerini azaltan veya ortadan kaldıran her türlü maddi, hukuki ve ekonomik eksiklik olarak ifade edilebilir. Ayıplı mal kavramı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, TBK ve Türk Ticaret Kanunu'na göre daha geniş bir biçimde ele alınmıştır. Gözden geçirme ve bildirim süreleri bakımından genel olarak Türk Ticaret Kanunu'nun, Türk Borçlar Kanunu'ndan ayrılmakta, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ise herhangi bir süreye yer verilmemektedir. Dolayısıyla tüketici, Tüketicinin Korunması

Hakkında Kanun'da belirtilen zamanaşımı süresi içerisinde ayıp nedeniyle öngörülen seçimlik haklarını kullanabilecektir.

Çalışmamızda ayıplı mala ilişkin hükümler, Borçlar, Ticaret ve Tüketici Hukuku bakımından incelenmiştir. Her ne kadar ayıp hükümleri farklı sözleşme ilişkilerinde de düzenlenmiş olsa da, çalışmamızda genel olarak satış sözleşmesine ilişkin ayıp hükümleri incelenmiştir. Bu bağlamda ilk bölümde ayıp kavramı ve türlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ayıbın ortaya çıktığı sözleşme ilişkilerinden, satış, ticari satış ve tüketici sözleşmeleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde ayıplı maldan doğan sorumluluk ve bu sorumluluğun şartları, her üç hukuk bakımından incelenmiş ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde, ayıplı mal nedeniyle alıcıya tanınan haklar incelenmiş, ayıba ilişkin zamanaşımı süresi TBK, TTK ve TKHK bakımından ayrı ayrı ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise, çalışma çerçevesinde ele alınan konunun genel bir değerlendirmesine ve bu kapsamda tespit edilen önemli noktalara yer verilmiştir.

II. AYIP

A. KAVRAM

1. Genel Olarak

Ayıp, “ayb” kelimesinden türeyen Arapça bir kavramdır. Bu kavram Arapça'da, “şeydeki eksik, özür, kötü vasıf veya hasar” manalarına gelirken, Türk Dil Kurumu ise bu kavramı “şeydeki kusur veya eksiklik” şeklinde ifade etmiştir¹.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ayıbın genel olarak konusu, satış sözleşmesini düzenleyen

¹ <https://www.almaany.com/ar/dict/ar-ar/%D8%B9%D9%8A%D8%A8/> ; [https://sozluk.gov.tr/\(s.e.t.22.12.2020\).](https://sozluk.gov.tr/(s.e.t.22.12.2020).)

hükümlerde ele alınmıştır. Satıcının, alıcıya ifa ettiği satılarda ortaya çıkan ve satılanın tümüyle veya gerektiği gibi kullanılmasını alıcı bakımından engelleyen eksikliklere ayıp denilmektedir².

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu bir yan borç olup, Türk Borçlar Kanunu'nun m. 219 hükmü ve devamında düzenlenmiştir. TBK m. 219 hükmünde, satıcının alıcıya ifa ettiği satılardan doğan sorumluluğu "*satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki, ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olur*" şeklinde ifade edilmiştir. İlgili hükümde ayıbın iki şekilde ortaya çıkacağı ifade edilmektedir. Bunlardan ilki, satıcının satım konusu mala ilişkin olarak zikir ve vaat ettiği vasıfların bulunmamasıdır. İkincisi ise, malda bulunması gereken lüzumlu vasıfların yokluğu nedeniyle malın olağan kullanım değerinin azalmasıdır³.

Ayıba ilişkin düzenlemenin yapıldığı bir diğer kanun ise Türk Ticaret Kanunu'dur. TTK m. 23 hükmüne göre, ticari satış sözleşmelerine özel hükümler saklı kalmak üzere Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Buna göre tacirler arasında gerçekleşen satış sözleşmelerine ayıba ilişkin TBK hükümleri uygulanacaktır. Burada farklılık arz eden husus TTK m. 23/1-c hükmünde ifade edilen ihbar sürelerine ilişkindir. Nitekim bu hükme göre, ticari satış sözleşmelerinin bulunduğu durumlarda, malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcının iki gün içinde ihbar etmesi gerektiği, ayıbın teslim sırasında açıkça belli olmaması durumunda ise, alıcının malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemesi veya incelettirmesi ve mal ayıplı ise haklarını kullanabilmek için durumu satıcıya bildirmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴. TTK m. 23/1-c hükmünde ayrıca "*diğer durumlarda Türk Borçlar Kanunu'nun 223'üncü maddesinin ikinci fıkrası uygulanır*" ifadesine yer verilmiştir. Dolayısıyla yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde ticari satışların söz konusu olduğu durumlarda, belirlenen sınırlar

² **Eren**, Fikret (2019) Borçlar Hukuku Özel Bölümler, 7. Baskı, Ankara, Yetkin, s. 100; **Yavuz**, Cevdet/**Acar**, Faruk/**Özen**, Burak (2016) Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Baskı, İstanbul, Beta, s. 71; **Remzi**, Mehmet/**Aydın**, Sezer (2018) Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, İstanbul, İkinci Sayfa Yayınevi, s. 77; **Zevkililer**, Aydın/**Ertaş**, Şeref/**Havutçu**, Ayşe/**Aydoğdu**, Murat/**Cumaloğlu**, Emre (2013) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, İzmir, s. 429; **Aral**, Fahrettin/**Ayrancı**, Hasan (2015) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara, Yetkin, s. 117; **Helvacı**, İlhan (2011) Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul, On İki Levha, s. 430-431; **Serozan**, Rona (2018) Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul, On İki Levha, s. 195; **Erzurumluoğlu**, Erzan (2012), Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri) C. 1, 2. Baskı, Ankara, Yetkin, s. 63; **Bahtiyar**, Mehmet (2017) Ticari İşletme Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, Beta, s. 123; **Ülgen**, Hüseyin/**Helvacı**, Mehmet/**Kendigelen**, Abuzer/**Kaya**, Arslan/**Nomer Ertan**, N. Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha, s. 302; **Alzad**, Maryam (2018) 'Ticari Satışlarda Satıcının Ayıba Karşı Sorumluluğu' (Yüksek Lisans), Ankara

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 34; **Kocar**, Serra (2018) 'Ticari Satış Sözleşmesi ve Ticari Satışta Ayıp Sorumluluğu' (Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 53; **Genç**, Ali Ahmet (2017) 'Satıcının Ayıptan Sorumluluğunda Alıcının Dönme Hakkının Sınırları' (Yüksek Lisans), Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 5; **Ünal Yeşilyurt**, Esra (2019) '6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Malın Satımında Ayıptan Doğan Sorumluluk' (Yüksek Lisans), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 10.

³ **Gümüş**, Mustafa Alper (2013) Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.1, 3. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 69; **Özdemir**, Hayrunnisa (2013) Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satış Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara, Yetkin, s. 89; **Tandoğan**, Haluk (2008) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I/1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 167; **Moral**, Nurullah (2019) 'Satıcının ve Yüklenicinin Ayıptan Doğan Sorumluluğu' (Yüksek Lisans), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 6-7; **Alzad**, s. 34; **Genç**, s. 5-6.

⁴ **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 301; **Kocar**, s. 55.

dışında ayıba ilişkin TBK hükümlerini incelemek gerekmektedir.

Satılana ilişkin ayıp hükümlerinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da düzenlendiği görülmektedir. TKHK m. 8 hükmünde "Ayıplı Mal" başlığı altında yer alan düzenlemenin TBK ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

TKHK m. 8 hükmünün 1. fıkrasında geçen "...objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşıyamaması" ifadesi malda bulunması gereken lüzumlu vasıfların yokluğunu düzenlemektedir. Ayrıca ilgili maddenin 1. fıkrasında geçen "...taraf-larca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması" ifadesi de, satıcının zikir ve vaat ettiği vasıfların satılarda bulunmamasını düzenlemektedir. Benzer şekilde TKHK m. 8 hükmünün 2. fıkrasında geçen "ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen... niteliğe aykırı olan... eksiklikler" de satıcının zikir ve vaat ettiği niteliklerin satılarda bulunmaması hususuna ilişkindir⁵. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da niteliği etkileyen niceliğin ayıp kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkin bir ifadenin yer almadığı görülmektedir⁶. Ancak bu hususa ilişkin olarak Türk Borçlar Kanunu'ndan ayrılmaya gerek bulunmamaktadır. Zira niteliği etkileyen niceliklerinde, TKHK bakımından ayıp olarak sayılacağı belirtilmektedir⁷.

TKHK m. 8 hükmünün 3. fıkrasında montaja ilişkin hususun gereği gibi yerine getirilmemesinin, talimatın eksik veya yanlış olmasının ve satılanın zamanında teslim edilmemesinin de ayıp kapsamında ele alınacağı belirtilmektedir⁸.

Uygulamada bazı malların taşıma kolaylığı sağlaması bakımında demonte olarak satıldığı görülmektedir. Bu malların kullanılması monte edilmesine bağlıdır⁹. Montajın kim tarafından yapılacağı sözleşme ile belirlenebilir. Sözleşmede, montajın satıcı tarafından yerine getirileceği belirlenmişse, bunun satıcı tarafından gereği gibi yerine getirilmemesi borca aykırılık teşkil eder. Dolayısıyla Kanunda bu hususa ilişkin bir düzenleme bulunmasa da, satıcı ayıptan sorumlu olacaktır¹⁰. Satıcı montajı ya bizzat kendisi yapmalı ya da kendi sorumluluğu altında yaptırmalıdır. Doktrinde "satıcının sorumluluğu altında" ifadesinden kimlerin anlaşılacağı konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre bu ifadede, satıcı ile hizmet sözleşmesinde olduğu gibi bağlilik ilişkisi kapsamında olan kişilerin anlaşılması gerektiği belirtilmektedir¹¹. Bu nedenle satıcı ile tüketici yararına eser sözleşmesi yapan bağımsız üçüncü kişiler bu kapsamda yer almaz¹². Diğer bir görüş ise, söz konusu ayıptan yapılmasının gerekmediğini ifade etmektedir. Buna göre, sorumluluk bakımından önem teşkil eden husus, satıcının montajı kim tarafından yaptığı değil; montajı yerine getirme yükümlülüğünün sözleşme ile satıcı üzerine bırakılmış olmasıdır¹³. Montajın üçüncü bir kişinin eliyle

⁵ **Çabri**, Sezer (2016) 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara, Adalet, s. 171; **Gümüş**, Mustafa Alper (2014) 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C.1, İstanbul, s. 87; **Aslan**, İ. Yılmaz (2015), Tüketicici Hukuku, Bursa, Ekin Yayıncılık, s. 116; **Genç**, s. 6; **Yeşilyurt Ünal**, s. 12.

⁶ **Aslan**, s. 116; **Genç**, s. 6.

⁷ **Çabri**, s. 171.

⁸ **Genç**, s. 7; **Aslan**, s. 117; **Yeşilyurt Ünal**, s. 15.

⁹ **Zevkililer**, Aydın/**Gökyayla**, Emre (2016) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara, Turhan, s. 125.

¹⁰ **Genç**, s. 7; **Çabri**, s. 177.

¹¹ **Gümüş**, Kanun Şerhi, s. 92.

¹² **Gümüş**, Kanun Şerhi, s. 93.

¹³ **Çabri**, s. 178; **Genç**, s. 7.

yapılması durumunda satıcı, borca aykırılıktan, TBK m. 116 hükmü gereği ifa yardımcısının fiillerinden sorumluluk çerçevesinde sorumlu olacaktır¹⁴.

Sözleşme ile montajın tüketici tarafından gerçekleştirileceği de kararlaştırılmış olabilir. Böyle bir durumda satıcının tam anlamıyla sorumluluğu ortadan kalkmaz. Burada satıcı, montaja ilişkin talimatı eksik veya yanlış vermesi nedeniyle hatalı yapılan montajdan sorumlu olacaktır. Montajın hatalı olarak yapılmaması için talimatın doğru ve eksiksiz bir şekilde tek tek ve açık olarak anlatılması ve alınacak önlemlerin belirtilmesi gerekmektedir. Montajın belirli bir uzmanlığı gerektirmesi halinde ise, uzman niteliğe sahip olmayan tüketicinin talimatı tam olarak anlayamaması, talimatın eksik veya yanlış olduğunu göstermez. Ancak montaj, uzmanlık gerektiriyorsa, bu durumun talimatta belirtilmesi gerekir¹⁵.

Malın belirlenen süre içerisinde teslim edilmemesi de ayıba ilişkin hükümde düzenlenmiştir. TKHK m. 8 hükmünün 3. fıkrasında geçen, “*sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi...*” ifadesi, ifa zamanına ilişkin bir düzenleme olup akla “temerrüt” kavramını getirmektedir. Ancak hükümde geçen “süre” ifadesinden sadece belirli vadenin anlaşılması gerektiği, taraflarca vadenin kararlaştırılmadığı ya da belirsiz vade içeren sözleşmelerin bu kapsamda değerlendirilemeyeceği ifade edilmektedir¹⁶. Başka bir

anlatımla, taraflarca belirli vadenin kararlaştırıldığı durumlarda, ifanın zamanında gerçekleştirilmesi satıcı bakımından ayıba ilişkin bir sorumluluk yaratır¹⁷. Tüketici, belirlenen süre içerisinde teslim edilmeyen mallara ilişkin ayıp hükümlerine başvurabileceği gibi, borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere de başvurabilir¹⁸.

2. Satıcının Malda Zikir ve Vaat Ettiği Nitelikler

Taraflar kanuna aykırı olmadıkça “sözleşme serbestisi” gereği istedikleri içerikte sözleşme yapabilecekleri gibi, satış sözleşmesi yaparken satılan malın hangi vasıflara sahip olması gerektiğine de karar verebilirler¹⁹. Zira taraflar yaptıkları sözleşmede hangi şartlara bağlı olacaklarını kendileri belirler. Çeşit satışının olduğu durumlarda, taraflarca kararlaştırılan tür ve miktar objektif unsurlardan sayılır ve sözleşmenin malın asgari düzeydeki niteliklerini kapsayacak şekilde yerine getirilmesi gerekir²⁰. Bazen satılan malın belli nitelikleri kapsayacağına dair söz satıcı tarafından verilir. Bu durumda satıcı vasıf vaadinde bulunmuş olur²¹.

Satıcının vaat etmiş olduğu vasıflar maddi, ekonomik veya hukuki olabilir. Ayrıca satıcı tarafından vaat edilen vasıflar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir²². Söz konusu vaat, zımni veya açık bir şekilde verilebilir²³. Zımni vaade ilişkin çıkan uyuşmazlıklarda; yerel adetlere, ticari teamüllere ve durumun özelliğine göre dürüstlük kuralına başvurulabilir²⁴. Vaat edilen vasıfların satılan malda

¹⁴ Çabri, s. 179.

¹⁵ Genç, s. 8; Çabri, s. 179.

¹⁶ Gümüş, Kanun Şerhi, s. 91; Çabri, s. 180-181; Genç, s. 8.

¹⁷ Gümüş, Kanun Şerhi, s. 92.

¹⁸ Çabri, s. 182; Genç, s. 8.

¹⁹ Alzad, s. 36.

²⁰ Özdemir, s. 115. Alzad, s. 36.

²¹ Zevkiler/Gökyayla, s. 117.

²² Atasoy, Ömer Adil/Özdil, Hanife (2017), ‘Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu Bağlamında Ayıp İhbarında Şekil ve İspat Sorunu’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, s. 4.

²³ Yavuz, Nihat (2016) Satış Sözleşmeleri, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 201-202; Özdemir, s. 118.

²⁴ Eren, s. 108; Alzad, s. 36.

bulunmaması durumunda, satıcı ayıptan dolayı sorumlu olacaktır²⁵.

Satılan mala ilişkin söylenen her övgü veya malı alma arzusu yaratan her söz vasıf vaadi olarak kabul edilmez²⁶. Satıcı tarafından verilen vaadin ciddi olması gerekir²⁷. Ancak satıcı tarafından satılan aşırı bir şekilde övülmüş ve alıcı bu nedenle malı almışsa, bu durumda satıcı hileli sözleşmeye sebebiyet verdiği için sorumlu sayılacaktır²⁸. Buna göre vaad, alıcının satılanı almasında önemli bir etken olmuşsa, burada ciddi bir vasıf vaadinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla kurulan sözleşme ile vasıf vaadi arasında bir illiyet bağının bulunması gerekir²⁹. Bu durumda satıcı, alıcı tarafından alınan malda vasıf vaadinin etkisinin bulunmadığını iddia ederse, bu iddiasını ispat etmekle yükümlü olur³⁰.

Vasıf vaadi, taraflar arasında yapılan satış sözleşmesinde belirtilebileceği gibi, sözleşmeden ayrı olarak da verilebilir³¹. Vasıf vaadi herhangi bir şekle tabi değildir. O halde bir taşınmaza ilişkin verilen vasıf vaadi bile, şekil serbestisine tabi olur³².

Satıcının malda zikir ve vaad ettiği vasıflara ilişkin olarak, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da m. 8 hükmünün 1. fıkrasında geçen "...taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması" ve 2. fıkrasında geçen "ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve

ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen... niteliğe aykırı olan... eksiklikler" ifadelerini incelemek gerekir. Bu hükümde, belirtilen yerlerde mala ilişkin ifade edilen özelliklerin satıcı ve tüketici tarafından bilindiği varsayılarak, bu niteliklerin malda bulunduğu taraflarca kararlaştırıldığı kabul edilmiştir³³. Benzer bir biçimde, TKHK ile internet portalında belirtilen niteliklere ilişkin sorumluluğun hükümde özel olarak belirtilmesinin nedeni, tüketicilerin reklamlarda yer alan taahhütlerin etkisinde kalarak satım sözleşmesi yapmaları ve satıcılarında genellikle imalatçılar tarafından yapılan bu reklamlardan ve etkilerden haberdar olmasıdır³⁴. Ancak satıcıların, reklam kapsamında yapılan bu açıklamalardan doğan sorumluluktan kurtulmaları üç şekilde gerçekleşir. İlk olarak TKHK m. 9/2 hükmü gereğince satıcı, üretici tarafından mala ilişkin olarak yapılan açıklamalardan haberdar olmadığı veya haberdar olmasının da kendisinden beklenmediği durumlarda sorumlu olmayacaktır. Bu durumda satıcının, söz konusu reklamdan haberdar olmadığını ispat etmesi gerekir³⁵. Ayrıca satıcı satış sözleşmesinin kurulduğu sırada, reklam veya ilan düzeltilmesini ispat ederse sorumluluktan kurtulur. Bu durumda taraflarca yapılan sözleşmenin yeni reklamın içeriğine göre yapıldığı kabul edilir³⁶. Son olarak satıcı, satış sözleşmesi ile reklam ve ilan arasında bir illiyet bağının bulunmadığını ispat ederek

²⁵ Şahiniz, Salih (2008) Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu, Ankara, Seçkin, s. 52.

²⁶ Eren, s. 107; Zevkliler/Gökyayla, s. 117.

²⁷ Yavuz, Nihat (2008) Ayıplı İfa, Ankara, Seçkin, s. 95; Yavuz, Satış Sözleşmeleri, s. 202; Özdemir, s. 127.

²⁸ Yavuz, Ayıplı İfa, s. 95; Alzad, s. 37.

²⁹ Eren, s. 107.

³⁰ Şahiniz, s. 57.

³¹ Hayvan satışı, bu kurala istisna teşkil eder. Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 302; Eren, s. 108; Özdemir, s. 118.

³² Ancak taşınmaz satışlarında, vasıf vaadi satılan malın sübjektif unsuru kabul edildiğinde şekil şartına tabi olacaktır. Bkz. Yavuz, Ayıplı İfa, s. 95; Yavuz, Satış Sözleşmeleri, s. 202.

³³ Yeşilyurt Ünal, s. 12.

³⁴ Atamer, Yeşim M./Baş, Ece (2014), 'Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk', Tüketici Hakları ve Rekabet Kurulu Özel Sayısı- İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 1, s. 24.

³⁵ Aslan, s. 117.

³⁶ Yeşilyurt Ünal, s. 13; Aslan, s. 117.

sorumluluktan kurtulur. Başka bir anlatımla satıcı, tüketicinin sözleşme yapma iradesinin, ilan ve reklamlardan etkilenmediğini ispat etmelidir³⁷.

3. Satılan Malda Bulunması Gereken Lüzumlu Vasıflar

TBK m. 219 hükmünde, satılarda bazı vasıfların bulunması gerektiği ifade edilmiştir. İlgili hükme göre, “...nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan...” bir ayıbın varlığı halinde satıcının sorumluluğu doğacaktır. Bu hüküm, satılarda bulunması gereken lüzumlu vasıflara ilişkin ayıbın belirlenmesinde hangi ölçütlerin dikkate alınacağını ifade etmiştir³⁸.

Nitelik kavramı, sadece şeyi diğer şeylerden ayıran doğal özellikleri değil, ayrıca işlerde yaygın anlayışa göre o şeye ilişkin olan ve onun değerini etkilediği kabul edilen her türlü hukuki ve iktisadi ilişkileri de ifade etmektedir³⁹.

Taraflar arasında satılanın niteliğine ilişkin zımni bir anlaşmanın bulunmamasında dahi, satış sözleşmesi yapılmasındaki amaç, satılanın hangi amaçla kullanılacağı, işin niteliği ve sözleşmenin şartları yorumlanarak, satılarda bir ayıbın bulunup bulunmadığı belirlenebilir⁴⁰. Örneğin, satılan bir evin tuvaletinin olmaması, buzdolabın soğutması gibi örnekler genel anlayışa göre, kullanım amacına uygun olmadığını gösterir⁴¹.

TKHK m. 8 hükmünün 1. fıkrasında, “...objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşıması” ve 2. fıkrasında geçen “...muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran...” ifadeleri de, satılan malda gereken lüzumlu vasıfların yokluğunu belirtmektedir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’dan farklı olarak, 6502 sayılı Tüketici Korunması Hakkında Kanun’da internet portalında ifade edilen özelliklerin bulunmaması veya muadili olan malların kullanım amacını karşılaması durumları da ayıplı mal olarak belirtilmiştir.

Genel olarak nicelik “miktar” farkı ayıp olarak değerlendirilmemektedir. Ancak 6098 sayılı TBK m. 219 hükmünde yer alan “nitelik ve niteliği etkileyen niceliğe aykırı olan” ifadesindeki gibi nicelik niteliği etkileyecek durumda ise ayıp sayılır⁴². Bu hüküm kapsamında nitelik, malın elverişliliğini ve değerini etkileyen her türlü özellik olarak ifade edilebilir⁴³. Ayrıca, 6098 sayılı TBK m. 219 hükmünde yer alan, malın değerindeki ve kullanımındaki azalmanın önemli ölçüde olması kriteri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da düzenlenmemiştir. Dolayısıyla Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da ayıp kavramının geniş tutulduğunu ifade etmek mümkündür⁴⁴.

³⁷ Reklam veya ilanın ulaşmadığı bir bölgede yapılan sözleşmelerde gündeme gelmesi söz konusu olabilir. Bkz. **Aslan**, s. 117.

³⁸ **Alzad**, s. 35.

³⁹ **Yavuz**, Satış Sözleşmeleri, s. 201; **Şahiniz**, s. 45.

⁴⁰ **Alzad**, s. 35.

⁴¹ **Gümüş**, s. 69; **Yavuz**, Satış Sözleşmeleri, s. 202; **Şahiniz**, s. 46.

⁴² **Eren**, s. 110; **Yeşilyurt Ünal**, s. 14;

⁴³ **Aral/Ayrancı**, s. 117.

⁴⁴ 6502 sayılı Kanun kapsamında ayıptan sorumluluğa ilişkin olarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun m. 219 hükmünün kıyasen uygulanarak yararın azalmasının veya ortadan kalkmasının önemli olması kriterine bakılarak karar verilmelidir görüşü için bkz. **Gümüş**, Kanun Şerhi, s. 90; **Aslan**, s.112-113.

B. TÜRLERİ

TBK m. 219 hükmünün yaptığı tanımdan, ayıbın esas olarak iki temel husustan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bunlardan ilki satıcının alıcıya zikir veya vaat ettiği vasıfların satılarda bulunmaması, ikincisi ise satılarda bulunması gereken lüzumlu vasıfların eksikliğidir. İlgili hüküm gereğince malda bulunması gereken lüzumlu vasıflara ilişkin ortaya çıkan her türlü maddi, hukuki ve ekonomik ayıp, satıcı bakımından sorumluluk doğuracaktır⁴⁵.

1. Maddi Ayıp

TKHK m. 8/2'de açıkça maddi ayıp düzenlenmiştir. TBK m. 219 hükmünde de ayıp türleri arasında maddi ayıba yer verilmiştir⁴⁶. TÜRK Ticaret Kanunu'nda ise ayıba ilişkin genel bilgiler verilerek bazı sınırlamalar dışında Türk Borçlar Kanunu'nun ayıba ilişkin hükümlerine atıf yapılmıştır. Dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'na ilişkin ayıp türleri için de TBK m. 219 hükmünü incelemek gerekir.

Hem TKHK m. 8/2 hem de TBK m. 219 hükmü maddi ayıbı düzenlemiştir. Ancak her iki

kanunda da maddi ayıbın tanımı yapılmamıştır. Zira ayıp kavramının türlerine ilişkin sınır belirle-nerek tanım yapmak çok güçtür. Bu nedenle kanun koyucu ayıbın türleri arasındaki ilişkiyi ve tanımını yargı ve doktrine bırakmıştır⁴⁷.

Maddi ayıbı genel olarak, satılanın fiziksel, kimyasal ve teknik varlığı ve durumunu olumsuz bir şekilde etkileyerek, ondan sapan ve onu bozan ayıp şekilde ifade edilebilir⁴⁸. Yargıtay ise, malda madden bulunan hatayı maddi ayıp olarak nitelendirmektedir⁴⁹. Örneğin malın yırtık, bozuk, çatlak veya kırık olması ya da frende bulunan bir arıza nedeniyle aracın kullanılmasının zorlaşması da maddi ayıp kabul edilir⁵⁰. Başka bir anlatımla fiziksel durumda gözlenen bir değişimin varlığı halinde maddi ayıp vardır⁵¹. Taraflarca açıkça kararlaştırılmış olmasa dahi, malda bulunması şart olan niteliklerin yokluğu halinde bunların zımnen kararlaştırıldığı varsayılarak mal ayıplı sayılır⁵².

2. Ekonomik Ayıp

Alıcı tarafından beklenen kullanımı ve faydayı azaltan, mal kullanılabilir bir halde bulunsa bile, ekonomik bakımdan malın değerini düşüren

⁴⁵ **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 302; **Özdemir**, s. 89-90; **Şahiniz**, s. 48; **Gümüş**, s. 72; **Yavuz**, Cevdet (1989) Malın Ayıplarından Sorumluluk, İstanbul, s. 60; **Edis**, Seyfullah (1963) Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara, s. 60; **Alzad**, s. 39; **Kalkan**, Arif (2016), 'Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk' (Yüksek Lisans), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 78.

⁴⁶ **Kalkan**, s. 78; **Alzad**, s. 39; **Yeşilyurt Ünal**, s. 18.

⁴⁷ **Kalkan**, s. 78; **Kocar**, s. 77.

⁴⁸ **Eren**, s. 104; Diğer tanımlar için bkz. **Yavuz**, Ayıplı İfa, s. 64; **Deryal**, Yahya/**Korkmaz**, Yakup (2015) Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Adalet, s. 93; **Kocar**, s. 77; **Yeşilyurt Ünal**, s. 18; **Aslan**, s. 118; **Gümüş**, s. 72; **Kalkan**, s. 78; **Alzad**, s. 39; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 302.

⁴⁹ Yarg. HGK. T: 02.11.2011, E: 2011/13-453, K: 2011/651, "Maddi ayıp; bir malda madden hata bulunmasıdır. Örneğin, malın yırtık lekeli olması gibi..." (www.kazanci.com).

⁵⁰ Yargıtay bir kararında, "...Beldesinde faaliyet gösteren davalı işletmeden ...marka 4000 TL'ye köşe takımının alındığını ve 6-7 ay geçmeden etajer adı verilen tek kişilik koltuğun ayak kısımlarında paslanma gerçekleştiğini ve bu durumda maddi ayıp olarak değerlendirilerek davacıya maddi ayıptan dolayı bedel iadesi yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Bkz. Yarg. 13. HD. T: 19.06.2017, E: 2015/7131, K: 2017/7568 (www.sinerjimevzuat.com.tr); **Edis**, s. 13; **Yeşilyurt Ünal**, s. 18; **Kocar**, s. 77;

⁵¹ **Yeşilyurt Ünal**, s. 18; **Demir**, Mehmet (2005), 'Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Pozitif Düzenleme', AÜHFD, C. 54, S. 3, s. 29.

⁵² Araçta sürücü ve yolcu koltuklarının bulunmaması, motorun ve direksiyonun sağlam olmaması veya işlevlerini yerine getirmiyor olması, gece yolculuğu için gerekli olan aydınlatma sisteminin olmaması gibi durumlar malda olmazsa olmaz bulunması gereken özelliklerin bulunmamasına örnek olarak gösterilebilir. Bkz. **Kara**, İlhan (2015) Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Ankara, Engin Yayınevi, s. 727.

niteliklerdir⁵³. Buna göre satılanın beklenen belli bir değeri veya miktarı getirmemesi ya da ondan elde edilmesi beklenen ekonomik faydaların ortaya çıkması için gereken nitelikleri taşımaması halinde ekonomik ayıptan bahsedilir⁵⁴. Yargıtay ise, malın iktisadi vasıflarında olan eksikliği ekonomik ayıp olarak değerlendirmektedir⁵⁵. Örneğin, katalog da araca ilişkin belirtilen 100 km mesafede 4,5 litre benzin yakar hususuna rağmen %100 daha fazla benzin yakması⁵⁶, bulaşık makinesinin bulaşıkları temiz yıkamaması⁵⁷ veya kişiye takılan protezin mekanik yetersizliğe bağlı olarak gerektiği gibi çalışmaması⁵⁸ gibi durumlar ekonomik ayıp olarak ifade edilmektedir.

818 sayılı BK döneminde ayıp türleri arasında ekonomik ayıba yer verilmemiş olsa da, doktrin ekonomik ayıbın söz konusu olduğu hallerde de satıcının sorumluluğunun doğacağını ifade etmiştir⁵⁹. Satıcının sadece zikir ve vaat ettiği durumlarda mı yoksa lüzumlu vasıfların olduğu durumlarda da satıcının sorumlu olup olmayacağı doktrinde tartışılmıştır⁶⁰. Ancak 6502 sayılı TKHK yalnızca

bildiren özellikler değil, lüzumlu eksiklikleri de ekonomik ayıp kapsamına dahil etmiştir⁶¹.

3. Hukuki Ayıp

Hukuki ayıp hem TBK hem de Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ayıp türleri arasında ele alınmıştır. Ancak hukuki ayıba ilişkin olarak her iki kanunda da bir tanımın yapılmadığı görülmektedir⁶². Gerek yargı kararları gerekse doktrin açıklamaları dikkate alındığında hukuki ayıp, alıcının satılandan faydalanması veya tasarruf etmesi olanağını azaltan veya ortadan kaldıran ya da engelleyen özel veya kamu hukuku kaynaklı yasaklamalar veya sınırlamalardan doğan eksiklerdir⁶³. Dolayısıyla hukuki ayıp, malın kullanımı veya alıcının faydalanmasını azaltan ya da ortadan kaldıran hukuki eksikliklerdir⁶⁴. Yargıtay ise hukuki ayıbı, malın kullanılmasının hukuken sınırlandırılması olarak ifade etmektedir⁶⁵. Yargıtay tarafından verilen bir kararda, eser sözleşmesinde yüklenicinin esere ilişkin oturma iznini almamış olması hukuki ayıp olarak nitelendirilmiştir⁶⁶.

⁵³ Yarg. 13. HD. T: 05.12.2011, E: 2011/9336, K: 2011/18095, "motorun belirtilen güçte olmaması ekonomik eksiklik oluşturmuştur. Bu nedenle araç ayıplıdır." (www.kazanci.com).

⁵⁴ **Eren**, s. 105; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 302; **Yavuz**, s. 61; **Kalkan**, s. 84; **Yeşilyurt Ünal**, s. 20; **Zevkiler/Gökyayla**, s. 119; **Alzad**, s. 40; **Kocar**, s. 78.

⁵⁵ Yarg. HGK. T: 13.06.2012, E: 2012/13-152, K: 2012/381, "Ekonomik ayıp ise; malın iktisadi vasıflarında eksiklik olmasıdır." (www.kazanci.com).

⁵⁶ Yarg. 13. HD. T: 31.01.2000, E: 1999/10190, K: 2000/405, "Davacı, davalı tarafından üretilen aracı satın aldığını, aracın kataloğunda 90 km. sabit hızda, 100 km mesafede, 4,5 litre benzin yaktığını belirttiği halde, % 100 fazla benzin yaktığını ve Van'da servisi bulunmadığını öne sürerek aracın yenisiyle değiştirilmesini ve bu araç için yaptığı 1.250.000.000 lira masraf ile 750.000.000 lira manevi tazminatın ödenmesini istemiştir." (www.kazanci.com).

⁵⁷ Yarg. 13. HD. T: 31.01.2000, E: 2000/314, K: 2000/434 (www.kazanci.com).

⁵⁸ Yarg. 13. HD. T: 16.03.2011, E: 2011/123, K: 2011/2521 (www.kazanci.com).

⁵⁹ **Yeşilyurt/Ünal**, s. 20; **Edis**, s. 17.

⁶⁰ **Edis**, s. 17; **Yeşilyurt Ünal**, s. 20; **Kalkan**, s. 83-84; **Aslan**, s. 120.

⁶¹ **Aslan**, s. 121; **Yavuz**, s. 61; **Edis**, s. 18; **Özdemir**, s. 96.

⁶² **Kalkan**, s. 80.

⁶³ **Aral/Ayrancı**, s. 106; **Özdemir**, s. 93; **Edis**, s. 17; **Alzad**, s. 40; **Gümüş**, s. 172; **Yavuz**, s. 61; **Kocer**, s. 78; **Aslan**, s. 106; **Kalkan**, s. 81.

⁶⁴ **Yeşilyurt Ünal**, s. 19; **Aydoğdu**, Murat (2014) Tüketici Kılavuzu- Hukuk Rehberi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 114.

⁶⁵ Yarg. HGK. T: 13.06.2012, E: 2012/13-152, K: 2012/381, "Hukuki ayıp; malın kullanımının hukuken sınırlandırılmasıdır. Ör: Malın üzerinde takyitler bulunması gibi" (www.kazanci.com).

⁶⁶ Yarg. 15. HD. T: 04.10.1989, E: 1989/2731, K: 1989/4015, T. 04.10.1989 (www.sinerjimevzuat.com).

Hukuki ayıp ve zapt kavramları genellikle karışmaktadır. Zira bazı olaylara ilişkin olarak doktrin hukuki ayıp ve zapt nitelendirmelerinde bulunarak görüş ayrılığına düşmüştür. Nitekim satılan malın çalıntı veya hacizli olması gibi durumlarda, bu husus bazı yazarlarca⁶⁷ hukuki ayıp olarak, bazı yazarlarca⁶⁸ ise zapt olarak nitelendirilmiştir. Temel olarak hukuki ayıpta kamu hukuku sınırlamaları söz konusu iken, zaptta ise mülkiyet veya sınırlı aynı hak gibi özel hukuk bakımından üçüncü kişilerin üstün hakları mevcuttur⁶⁹. Bu kapsamda, Yargıtay malın hacizli olması veya vergi borcunun çıkması gibi durumları hukuki ayıp olarak kabul etmektedir⁷⁰.

III. AYIBIN ORTAYA ÇIKTIĞI BAZI SÖZLEŞME İLİŞKİLERİ

A. SATIŞ SÖZLEŞMESİ

Satış sözleşmesine ilişkin tanım TBK m. 207 hükmünde düzenlenmiştir. İlgili hükme göre satış sözleşmesi, “*satıcının satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir*

bedel ödeme borcu üstlendiği bir sözleşmedir” şeklinde ifade edilmiştir. Başka bir anlatımla satış sözleşmesi, sözleşmenin kurulması ile birlikte satılan malın mülkiyetinin alıcıya doğrudan geçmediği fakat satıcının malın zilyetliği ve mülkiyetini alıcıya geçirme borcu altına girdiği rızai bir sözleşmedir. Dolayısıyla alıcıya satılan malın mülkiyetinin geçirilmesi içi bir tasarruf işleminin yapılması gerekmektedir⁷¹.

Satış sözleşmesi, satıcının satılan malın mülkiyetini geçirdiği, buna karşılık alıcının da bir bedel ödediği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir⁷². Ayrıca satış sözleşmesi ani edimli bir sözleşme olup; karakteristik asli edimi satılanın zilyetliğinin ve mülkiyetinin devrinin gerçekleştirilmesidir⁷³. Fakat sürekli borç ilişkisi doğuran satış sözleşmeleri de mevcuttur. Buna örnek olarak; elektrik, doğalgaz ve su abonmanlıkları gibi tedarik sözleşmeleri gösterilebilir. Burada söz konusu edim tek seferde verilmiyip, tedarikçinin ihtiyacı karşılığında sürekli olarak verilmektedir⁷⁴.

Satış sözleşmesinin kurulması, belli bazı unsurların varlığına bağlıdır. Bu unsurları, satılan,

⁶⁷ **Kara**, s. 728; **Atasoy**, Adil Ömer/**Taşkın**, Mustafa/**Acar**, Hakan (2000), Tüketiciyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, Ankara, Yargı Yayınevi, s. 45.

⁶⁸ **Aslan**, s. 18; **Aydoğdu**, s. 45.

⁶⁹ “*Yasak olduğu halde kullanımının serbest olduğu ifade edilerek ilacın satılması, telefon idaresi tarafından hat bağlantısı yapılamayacak telefon makinesinin satılması hukuki ayıba örnek verilebilir.*” Bkz. **Aydoğdu**, s. 45.

⁷⁰ Yarg. 13. HD. T: 22.10.2001, E: 2001/7856, K: 2001/9445, “*Davaya konu aracın 11.4.2000 tarihinde noterlikçe yapılan kesin satış sözleşmesinden önce, davalının borcu için 21.8.1998 tarihinde haczedildiği, haczin aracın trafik şube müdürlüğünde bulunan kaydına şerh edildiği, ancak mal sahibinde bulunan trafik tescil ve belgelerine haciz şerhinin konulmadığı dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Mahkemece, aracın trafik şube Müdürlüğünde bulunan kaydının alıcı tarafça incelenmesi halinde hacizli olduğunu görebileceğine davacının tedbirli bir tacir gibi davranmadığı için aracı bu hali ile kabul etmiş sayılacağı gerekçesi ile dava reddedilmiştir. Ne var ki davalı satıcı elinde bulunan belgelerde araçta haciz olduğuna dair şerh*

bulunmamaktadır. Davalı, elinde bulunan belgelerde haciz şerhi olmadığına göre davacının ayrıca trafik Şube Müdürlüğünde bulunan kayıtları inceleme yükümlülüğü yoktur. Davalı, satış öncesi davacıyı aracın üzerinde haciz olduğu konusunda bilgilendirdiğini veya alıcının bu hususu bildiğini, ispatlayamamıştır. Davalının iyi niyetli olduğu söylenemez. Aksine davalı aracının trafik kaydı üzerindeki haczi, davacıya haber vermeyip gizlemekle kötü niyetlidir. Satışa konu araç hukuki ayıplıdır.” (www.kazancı.com).

⁷¹ **Alzad**, s. 1; **Kocar**, s. 5.

⁷² **Eren**, Fikret (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Ankara, Yetkin, s. 211; **Nomer**, Haluk Nami (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, İstanbul, Beta, s. 35; **Oğuzman**, Kemal/**Öz**, Turgut (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, 16. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 3; **Yavuz/Özen/Acar**, s. 55; **Aral/Ayranç**, s. 70.

⁷³ **Eren**, Genel Hükümler, s. 213; **Kocar**, s. 6.

⁷⁴ **Serozan**, Rona/**Baysal**, Başak/**Sanlı**, Kerem Cem (2018) Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 3. Baskı, İstanbul, On iki Levha, s. 125.

bedel ve tarafların anlaşması olarak ifade etmek mümkündür. Zira satılanı, TBK m. 207 hükmü gereğince, değeri para ile ölçülebilen maddi olan veya olmayan her şey, şeklinde ifade etmek mümkündür. Türk Borçlar Kanunu'nun satış sözleşmesini, taşınır veya taşınmaz sözleşmesi olarak düzenlemiştir. Bunların yanında maddi ve fiziki bir varlığı bulunmayan, ancak mülkiyete konu olabilen alacaklar, doğal güçler ve haklar da satış sözleşmesine konu olabilir. Ayrıca satış sözleşmesi kurulduğu anda mevcut olmayan ancak ileride var olacak hak ve eşya da satılan olarak kabul edilir⁷⁵.

Satış sözleşmesinin ikinci unsuru ise, satış bedelidir. Tam iki tarafa borç yükleyen satış sözleşmesinde, satıcı satılanın zilyetliğini ve mülkiyetini alıcıya geçirmekle; alıcı ise karşılığında bir bedel ödemekle yükümlüdür. Bedel kavramının bir miktar para olduğu kabul edilmektedir⁷⁶. Bedelin sözleşmenin kurulma anında kesinlikle belirli olması şart değildir. Zira TBK m. 207/3 hükmü, "*durum ve koşullara göre belirlenmesi mümkün olan bedel kararlaştırılmış bedel hükmündedir*" şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla burada önem arz eden husus bedelin belirlenebilir bir niteliğe haiz olmasıdır⁷⁷. Taraflar satış bedelini dilekleri gibi belirleyebilirler. Ancak taraflar satış bedelini belirlerken, TBK m. 27 hükmüne ve dürüstlük kuralına uygun davranmak zorundadır⁷⁸.

Satış sözleşmesine ilişkin son unsur ise, tarafların bedel ve satılan üzerinde anlaşmış olmalarıdır. Rızai bir niteliğe haiz olan satış sözleşmesinin

kurulması için bedelin ödenmesi veya satılanın teslimi gerekmemektedir⁷⁹.

B. TİCARİ SATIŞ SÖZLEŞMESİ

Ticari satış sözleşmesi, ticari işi ilgilendiren bir satış işlemidir. Bir işin ticari olup olmadığı TTK m. 3 ve 19 hükümler dikkate alınarak belirlenmelidir⁸⁰. Ticari satış sözleşmesinin konusu bir ticari iş olduğundan, adi ve tüketici sözleşmelerinden farklı olarak ticari hükümlere tabi tutulacaktır⁸¹. Zira tüketici sözleşmesinin konusu, adi ve ticari satış sözleşmelerinden daha geniş tutulduğundan, satışın türünün belirlenmesi ortaya çıkardığı sonuçlar bakımından önem arz eder⁸².

Genel olarak ticari satış, bir kimsenin mesleği gereği tekrar satıp kazanç sağlamak veya işletmesinde üretim gayesiyle satın aldığı malları kapsayan satıştır⁸³. Ticari satış, adi satıştan farklı olarak ticari işin söz konusu olduğu hallerde gündeme gelmektedir. TTK m. 3 hükmünde ticari iş, "*bu kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlemdir*" şeklinde ifade edilmiştir.

Ticari satış sözleşmesinin unsurları bakımından, adi veya tüketici satış sözleşmesi arasında farklılık bulunmamaktadır⁸⁴. Taraflar her üç tür satış sözleşmesinde de, satılan, bedel ve anlaşma unsurlarını sağlamalıdır. Ancak TTK m. 1530/f. 1 hükmünde bedel unsuruna ilişkin bir farklılık söz

⁷⁵ Kocar, s. 8.

⁷⁶ Yavuz/Özen/Acar, s. 59-60; Aydoğdu, Murat/Kahveci, Nalan (2017) Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 57-58.

⁷⁷ Serozan/Baysal/Sanlı, s. 146.

⁷⁸ Kocar, s. 10.

⁷⁹ Zevkililer/Gökyayla, s. 40; Uygur, Turgut (2012) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C.I, Ankara, Seçkin, s. 1192.

⁸⁰ Arkan, Sabih (2017) Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 68.

⁸¹ Alzad, s. 19.

⁸² Bahtiyar, s. 64.

⁸³ Alzad, s. 19.

⁸⁴ Aral/Ayrancı, s. 72.

konusudur. İlgili hükümde, “*aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda, TBK m.27/f.2-2 uygulanmaz*” denilmektedir. Bu hükümde satış bedelinin belirlenmesi bakımından bir sınırlama getirilmiştir. Burada piyasaya hâkim olan iktisadi teşebbüslerin varlığı ve devlet müdahalesi gibi durumlar satış bedelinin sınırlanması bakımından önem arz eder. İlgili hüküm ile, resmi makamlar tarafından satış bedeline ilişkin öngörülen üst sınırı aşılması durumunda, aşan kısmın batılacağı ifade edilmek istenmiştir⁸⁵.

Ayrıca burada TBK m. 27/2 hükmünden farklı bir düzenleme getirilmiştir. TBK m. 27/2 hükmü, “*sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur*” şeklinde ifade edilmiştir. Zira TTK m. 1530 hükmü gereğince, belirlenen sınırın aşılması durumunda aşılan kısım

hükümsüz hale gelip, sözleşme tümüyle geçersiz hale gelmeyecektir⁸⁶.

Satış sözleşmesi taraflardan biri için ticari iş niteliğinde ise, bu sözleşmenin diğer taraf içinde ticari satış sözleşmesi sayılacağı ifade edilebilir. Ancak TTK 19/I hükmüne göre, tacir olan gerçek kişi, bu satışın ticari işletmesine ilişkin olmadığını karşı tarafa açıkça bildirir ya da işin gereğinden bunun ticari iş olmadığı anlaşılırsa, bu takdirde, adi satış sözleşmesinden bahsetmek gerekir⁸⁷.

C. TÜKETİCİ SÖZLEŞMESİ

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da tüketici sözleşmesinin tanımına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Sözleşmelerinde hukuki işlem niteliğine haiz olması nedeniyle tüketici sözleşmesine ilişkin tanım yapılırken Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan tüketici işlemi kavramından faydalanmak gerekir. Doktrinde tüketici sözleşmesine ilişkin yapılan tanımlamalarda, tüketici işlemi kavramından faydalandığı görülsede, halen tanıma ilişkin tam olarak bir görüş birliğine varılmamıştır⁸⁸. TKHK m. 3/1 hükmü, “*Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına*

⁸⁵ Bu düzenleme ile genel hükümlerden farklılaşmanın amacı TTK m. 1530/1 hükmüne karşılık gelen 6762 sayılı Kanun m. 1466 hükmünün gerekçesinde belirtilmiştir. İlgili hükmün gerekçesinde bu husus, “*En yüksek haddi aşan akitlerin kısmen batıl olduğunun kabul edildiği hallerde dahi geri alma davalarında 818 sayılı BK 62. maddesi hükmü geri alma davalarını zorlaştırmaktadır. Ve hattı tabiki bakımından neticesiz bir hale sokmaktadır. Çünkü iktisadi sıkıntı altında bulunan taraf bunun tesiri ile en yüksek haddi aşan edada bulunmayı kabul ettiğinden ödemesi bu 62. maddesi geri alma davalarında aradığı hata dolayısıyla yapılmış bir ödeme mahiyetini arz etmemektedir. Hadisede ikrahında kanuni şartları bulunmadığından o yoldan da bir netice çıkmamaktadır ve en yüksek haddi aşan eda bunu haksız yere almış tarafta kalmaktadır. Ticari hükümler sahasında mahzurlu görünen bu durumun*

önlenmesi için hadden fazla görünen edaların hata ile yapılmış olmasa dahi geri alınacağı esası, üçüncü cümle olarak metne yazılmıştır” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz. <http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-son-hukumler-ve-gecici-maddeler-madde-1521-1535/> (s.e.t. 31.12.2020).

⁸⁶ Zevkliler/Gökyayla, s. 37.

⁸⁷ Alzad, s. 22.

⁸⁸ Farklı görüşler için bkz. **Deryal**, Yahya (2008) Tüketici Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 73; **Demir**, Mehmet (2003) Kapıdan İşlemlerde Tüketici Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara, Turhan, s. 50; **Kalkan**, s. 46.

*hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekalet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemidir*⁸⁹. Buna göre tüketici işlemi, üretici ve tüketici arasında yapılan hukuki işlemidir. Bu nedenle, üretici ve tüketici arasında gerçekleşen her tüketici işlemi aynı zamanda bir tüketici sözleşmesidir⁹⁰.

Satış sözleşmelerinde taraflar alıcı ve satıcı olarak adlandırılırken, tüketici sözleşmelerinde ise, alıcı için tüketici, satıcı için ise üretici ifadeleri kullanılmaktadır⁹¹.

Tüketici sözleşmelerinin unsurları da, satış ve ticari satış sözleşmesi ile benzerlik gösterir. Zira bir tüketici sözleşmesinin kurulabilmesi için, satılan, bedel ve anlaşma unsurlarının yerine getirilmesi gerekir⁹².

Kanun koyucu Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüketici sözleşmesine ilişkin bir hükümde ihdas etmiştir. TKHK m. 4 hükmünde geçen, *"bu kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler"* ifadesinden, bu kanunda doğrudan düzenlenmeyen tüketici sözleşmelerine ilişkin bir şekil şartının olmadığı anlaşılmaktadır⁹³. Dolayısıyla tüketici sözleşmesine ilişkin yazılı şekil şartının aranması için öncelikle, bu sözleşmenin

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen bir sözleşme olmasına bağlıdır⁹⁴.

Tüketici sözleşmelerinin, satış veya ticari satış sözleşmesinden farklı olarak tek tip bir sözleşme çeşidi ihtiva etmesi şart değildir. Dolayısıyla bir sözleşmenin, tüketici sözleşmesi olarak kabul edilmesi için sözleşmenin tipinin ya da niteliğinin bir önemi yoktur. Bu nedenle tüketici sözleşmeleri, isimli veya isimsiz bir sözleşme niteliğinde olabilir⁹⁵.

IV. AYIPLI MALDAN SORUMLULUĞUN ŞARTLARI

Satılan malda ortaya çıkan her ayıp sorumluluk yaratmayabilir. Bir malın ayıplı olması nedeniyle satıcının sorumluluğunun doğması bazı şartların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu şartlar Borçlar, Ticaret ve Tüketici Hukuku başlıkları altında incelenecektir.

A. BORÇLAR HUKUKU BAKIMINDAN

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun m. 229 hükmünde tanımlanan ayıp, genel olarak satıcı tarafından vaat edilen niteliklerin ve kullanım amacına uygun olarak bulunması gereken lüzumlu niteliklerin satılan malda bulunmaması olarak ifade edilebilir⁹⁶.

⁸⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6502.pdf> (s.e.t. 01.01.2021).

⁹⁰ **KALKAN**, s. 47.

⁹¹ <http://www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr/dergi/C5S2makale8.pdf> (s.e.t 01.01.2021).

⁹² **Aral/Ayrancı**, s. 74; **Kocar**, s. 8.

⁹³ **Kalkan**, s. 47.

⁹⁴ "Tüketicinin korunma ihtiyacının en üst seviyede ortaya çıktığı bu sözleşmeler bakımından geliştirilmiş esasları bu kanunda özel olarak düzenlenmemiş diğer tüketici sözleşmeleri için de aramak kanunun amacına ve ruhuna uygun

olacaktır. Öte yandan tüketici ile müteşebbis arasında yapılan her türlü hukuki işlem, tüketici işlemi olduğuna göre... söz konusu esasların bütün tüketici işlemlerinde geçerli olduğunun kabulü gerekir. Bu sebeple yanlış anlaşımaların önüne geçmek için 'bu kanunla düzenlenen' ifadesinin metinden çıkarılması yerinde olur" Bkz. **Yıldırım, Abdülkerim** (2013), 'Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler', Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1-2, s. 1025.

⁹⁵ **Kalkan**, s. 50.

⁹⁶ **Edis**, s. 8; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 125.

Satıcının ayıba ilişkin sorumluluğunun doğması için malın alıcıya devredilmesi gerekir. Zira malın zilyetliğinin teslim edilmediği sırada satıcının ayıptan dolayı bir sorumluluğu bulunmaz. Nitekim alıcı malın zilyetliğinin devrinden sonra malın ayıplı olup olmadığını öğrenebilecektir. Zira zilyet olmayan alıcının malı gözden geçirmesi her zaman mümkün olmayabilir⁹⁷.

TBK m. 208 hükmü gereğince hasarın malın alıcıya geçtiği anda var olması gerekir. Zira taşınır mallarda zilyetliğin alıcıya geçtiği, taşınmazlarda ise tapu kütüğüne tescil⁹⁸ anına kadar yarar ve hasar satıcı üzerindedir. Bu nedenle satıcının ayıba ilişkin sorumluluğunun doğması, ayıbın yarar ve hasar geçişi anında var olmasına bağlıdır⁹⁹. Dolayısıyla maldaki ayıbın yarar ve hasar geçişinden önce var olması, zilyetliğin devri veya tescil ile birlikte alıcıya geçmesi gerekir¹⁰⁰.

Genel olarak satıcının sorumluluğunun doğması bakımından ayıbın önemli olması gerektiği ifade edilmektedir¹⁰¹. Buna göre satılanın ayıp nedeniyle değerinin veya elverişliliğinin önemli ölçüde azalması veya tamamıyla ortadan kalkması gerekir¹⁰². Tabi ki bu husus, satılanın ne amaçla kullanılacağına, kişilerin niyetlerine, işlerde kabul gören anlayış veya objektif piyasa değerine göre belirlenir¹⁰³. Gerekirse bu hususun araştırılması amacıyla

birkişiye de başvurulabilir¹⁰⁴. Ancak satıcı tarafından malın niteliğine ilişkin bir vaat söz konusu ise ayıbın önemli olması şart değildir¹⁰⁵.

Satıcı, sözleşmenin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu değildir. Zira bu husus TBK m. 222 hükmünde, “*satıcı, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu değildir. Satıcı, alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da, ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmişse sorumlu olur*” şeklinde ifade edilmiştir¹⁰⁶. Hükümde geçen ayıp kavramı hem varsayılan hem de bildirilen niteliklerin bulunmamasından doğan ayıpları kapsamaktadır. Ayrıca ayıbın bilinmesi kavramı, ayıbın önemi ve kapsamına ilişkin tam bilgi sahibi olmayı ifade eder. Dolayısıyla yalnız ayıbın bilinmesi, ayıba ilişkin sorumluluk bakımından yeterli değildir¹⁰⁷.

Sorumluluğa ilişkin diğer bir şart ise, alıcının ayıbı kabul etmemesidir. Bu sonucu TBK m. 223/2 hükmünden çıkarmak mümkündür. Zira hükme göre alıcı, gözden geçirme ve bildirimle ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, satılan ayıplarıyla birlikte zımni olarak kabul etmiş sayılır¹⁰⁸.

Son olarak satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu kaldırmaya yönelik bir sözleşmenin

⁹⁷ Alzad, s. 42.

⁹⁸ TBK m. 245 hükmü istisna teşkil etmektedir. Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6098&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (s.e.t. 02.01.2021).

⁹⁹ Aydoğan/Kahveci, s. 142.

¹⁰⁰ Yavuz, Ayıplı İfa, s. 205.

¹⁰¹ Alzad, s. 43.

¹⁰² Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 302; Eren, s. 110.

¹⁰³ Yavuz, Ayıplı İfa, s. 132; Eren, s. 110; Yavuz, Satış Sözleşmeleri, s. 202.

¹⁰⁴ Eren, s. 111.

¹⁰⁵ Eren, s. 110; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 302.

¹⁰⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6098&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (s.e.t. 02.01.2021).

¹⁰⁷ Aral/Ayrancı, s. 111; Yağcı, Uğur (2014) ‘Türk Satım Hukukunda ve Milletlerarası Satım Hukukunda Ayıplı Malın Ayıpsız Benzeriyle Değiştirilmesi’ (Yüksek Lisans), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 8.

¹⁰⁸ Eren, s. 113; Alzad, s. 44; Yağcı, s. 8.

yapılmaması gerekir. TBK m. 221 hükmünde ayıba ilişkin sorumluluğu ortadan kaldıran bir sözleşmeden bahsedilmektedir. Bu hükme göre, satıcının satılanı ayıplı olarak devretmesinde ağır kusuru yoksa, taraflar ayıba ilişkin sorumluluğu sınırlayabilir veya ortadan kaldırabilir. Eğer satıcının ayıptan doğan sorumluluğu sözleşme ile kaldırılmışsa, bu takdirde alıcı, ayıba ilişkin haklarını kaybedecektir¹⁰⁹.

Bütün bu şartların gerçekleşmesi ile birlikte alıcının ayıba ilişkin haklarının doğması kanundan kaynaklanan bazı külfetlerin yerine getirilmesi ile gerçekleşir. Bunlar gözden geçirme (muayene) ve ihbar külfeti olarak ikiye ayrılmaktadır.

TBK m. 223/2 hükmü gereğince, adi satışların söz konusu olduğu durumlarda, alıcının gözden geçirme külfeti yalnızca açık ayıplara ilişkindir. Dolayısıyla alıcı tarafından gizli ayıpların araştırılması gerekmez. Özel olarak şüphe uyandıracak bir durum söz konusu değilse, alıcının özellikle adi satışlarda, gözden geçirme esnasında bilirkişiye başvurma zorunluluğu yoktur¹¹⁰. Alıcı, işlerin olağan akışına göre imkan bulur bulmaz gözden geçirmeye başlamakla yükümlüdür. Gözden geçirmeye ilişkin doğan gecikme satıcının sorumluluğunu ortadan kaldırır¹¹¹.

Alıcı, gözden geçirme sonrasında ortaya çıkan ayıbı ve malı bu şekilde kabul etmediğini satıcı ihbar etmelidir. TBK m. 223/I hükmüne göre ayıbın, öğrenildiği andan itibaren uygun bir süre içerisinde satıcıya bildirilmesi gerekir. Alıcı gözden geçirme ve ihbar külfetini yerine getirmedeği takdirde, satılanı o haliyle kabul etmiş olur. Ancak gizli bir ayıp söz konusu ise ve sonradan öğrenilmişse,

bunun hemen satıcıya bildirilmesi gerekir. Aksi halde bu durumda da satılan o haliyle kabul edilmiş sayılır¹¹².

B. TİCARET HUKUKU BAKIMINDAN

Ticaret Hukuku bakımından incelendiğinde, ayıp sorumluluğuna ilişkin TTK m. 23/1-c hükmünün yaptığı atıf gereği, TBK hükümlerine gidilecektir. Buna göre, satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun şartları; malın alıcıya devredilmesi, hasarın geçtiği anda satılanın ayıplı olması, ayıbın önemli olması, alıcı tarafından ayıbın bilinmemesi, alıcının ayıbı kabul etmemesi ve ayıba ilişkin sorumluluğun sözleşme ile kaldırılmamış olması şeklinde ifa edilebilir. Ayrıca bu şartlara ek olarak alıcının gözden geçirme (muayene) ve ihbar külfetini de yerine getirmiş olması gerekir.

Tüm bu şartlar, “*Borçlar Hukuku Bakımından*” başlığı altında incelenmiş olduğundan burada sadece TTK bakımından ayıba ilişkin sorumluluğun, Türk Borçlar Kanunu’ndan ayrıldığı hususlara değinilecektir.

TTK m. 23/1-c hükmü “*malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre içinde satıcıya ihbarla yükümlüdür*”¹¹³. Buna göre, satılarda var olan bir

¹⁰⁹ Yağcı, s. 8; Alzad, s. 45.

¹¹⁰ Gümüüş, s. 100.

¹¹¹ Yağcı, s. 9.

¹¹² Alzad, s. 47.

¹¹³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.6762.pdf> (s.e.t. 03.01.2021).

ayıp tek bir şekilde ortaya çıkmamakta, bu nedenle gözden geçirme süreleri değişmektedir¹¹⁴.

TTK m. 23/1-c hükmüne göre, ticari satışlarda açık ayıbın söz konusu olduğu hallerde, alıcı bunu iki gün içinde satıcıya bildirmekle yükümlüdür. Belirtilen iki günlük sürenin hem gözden geçirme hem de ihbar süresi olduğu hükümden anlaşılmaktadır. Adi satıştan farklı olarak tacirler arasındaki satışta ayıbın açık bir şekilde görülmesi, satıcının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ancak adi satışlarda TBK m. 222 hükmü gereği alıcının, *satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği* ayıplardan sorumluluğu ancak bunun bulunmadığına ilişkin satıcı tarafından bir sorumluluk üstlenilmişse söz konusu olmakta idi¹¹⁵.

Ticari satışların söz konusu olduğu hallerde, olağan bir gözden geçirme ile ortaya çıkan ayıplarda, alıcı sekiz gün içinde gözden geçirmek ve yine bu süre içinde satıcıya malın ayıplı olduğunu bildirmek zorundadır¹¹⁶. Adi satışlarda ise TBK m. 223 hükmü gereğince, olağan bir gözden geçirme ile ortaya çıkan ayıplara ilişkin kesin bir süre belirtilmemiştir¹¹⁷.

Ticari satışlardaki gizli ayıplar açısından ise, TTK m. 23/1-c hükmünün yaptığı atıf nedeniyle TBK m. 223/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır¹¹⁸. Nitekim bu tür ayıpların sonradan ortaya çıkması halinde hemen satıcıya bildirilmesi gerekir. Aksi halde alıcı, satılanı bu haliyle kabul etmiş sayılır¹¹⁹.

TTK m. 18/3 hükmü, *“tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe,*

sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, ticari satışlara ilişkin ayıpların ihbar ve ihtar, hükümde sayılmadığından, söz konusu ayıplarla ilgili ihbar ve ihtarın hükümde belirtilen yollardan biriyle yapılması şart değildir¹²⁰.

C. TÜKETİCİ HUKUKU BAKIMINDAN

TKHK m. 9/1 hükmü gereğince, malın satıcı tarafından satış sözleşmesine uygun olarak tüketiciye teslim edilmesi gerekir. Kanun koyucu ayıplı maldan sorumluluğu satış sözleşmesini dikkate alarak düzenlemiştir. Bu nedenle ayıplı maldan sorumluluk, satış sözleşmesi biçiminde akdedilen tüketici işlemleri açısından söz konusu olmaktadır. Satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun doğması için TBK ve Türk Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi, TKHK bakımından da bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Öncelikle malın tüketiciye devredilmesi gerekmektedir. Bu husus TKHK m. 9 hükmünde ifade edilmiş olup, adi ve ticari satışlar bakımından benzerlik gösterir.

Satıcının ayıplı maldan dolayı sorumlu tutulabilmesi için ayıbın, hasarın alıcıya geçtiği anda satılarda mevcut olması gerekir. Bu husus TKHK m. 8 hükmünde TBK m. 208 hükmüne paralel olarak

¹¹⁴ Aydoğan/Kahveci, s. 162.

¹¹⁵ Kanun koyucu TTK m. 23 hükmünde kullanılan ifade “teslim sırasında açıkça belli” ayıpları belirtirken, TBK’da “yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan” ifadesi kullanılmış, lafzi bakımdan uyum sağlanmamıştır. Dolayısıyla bu neticeye varmak normaldir. Oysa adi satışlarda tacir olmayan alıcının daha fazla korunması gerekir. Bkz. Alzad, s. 46.

¹¹⁶ Alzad, s. 48; Yağcı, s. 10.

¹¹⁷ Yavuz, Ayıplı İfa, s. 75.

¹¹⁸ Yağcı, s.10.

¹¹⁹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 306.

¹²⁰ Uygur, s. 1283; Yağcı, s. 10.

düzenlenmiştir. Hükümde ayıbın bulunması anı “tüketiciye teslim anı” olarak ifade edilmiştir¹²¹.

6502 sayılı TKHK m. 10/2 hükmü, “tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hallerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz. Bunların dışındaki ayıplara karşı tüketicinin seçimlik hakları saklıdır” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, tüketicinin ayıbı bildiği veya bilmesinin kendisinden beklendiği hallerde, satıcının ayıba ilişkin bir sorumluluğu doğmayacaktır¹²².

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da, TBK ve Türk Ticaret Kanunu’ndan farklı olarak tüketici için gözden geçirme ve ihbar yükümlülüğü bulunmamaktadır. Dolayısıyla satıcı, tüketici tarafından ayıbın ihbar edilmediği gerekçesiyle, tüketicinin malı kabul ettiği ve bu nedenle seçimlik hakları kullanamayacağını iddia edemez. İki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde ayıbın ortaya çıkmasıyla tüketici seçimlik haklarını kullanabilecektir. Ancak tüketicinin ayıplı olduğunu bilerek aldığı mallar için satıcının sorumluluğuna ilişkin hükümler uygulama alanı bulmayacaktır¹²³.

Satıcının sorumluluğunun genişletilmesine ilişkin TKHK m. 12 ve 16 hükümleri bulunurken, sorumluluğun sınırlandırılması halinde kayıtların geçerliliğine ilişkin herhangi bir hüküm mevcut değildir. Sözleşmede sorumluluğun kaldırılmasına ilişkin kayıtlar, tüketicinin ayıbı bilmesini sağlıyorsa, bu takdirde kayıtlar geçerli olacaktır. Ancak bu durumun dışında, satıcının ağır kusurunun ve kastının bulunmadığı durumlarda da sorumluluğu

kaldırıcı kayıtların geçerli olabileceği kabul edilmektedir¹²⁴.

V. AYIPLI MALDAN SORUMLULUĞUN SONUÇLARI

A. AYIPLI MAL NEDENİYLE ALICIYA TANINAN HAKLAR

1. Seçimlik Haklar

Satılanın ayıplı olduğu durumlarda, satıcının sorumluluğu kapsamında alıcının sahip olduğu seçimlik haklar TBK m. 227 hükmünde ifade edilmiştir. Bu hükme göre, satılanın ayıplı olması nedeniyle alıcının seçimlik hakları; sözleşmeden dönme, ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme, satılanın ücretsiz onarılmasını isteme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme olarak ifade edilebilir¹²⁵.

TBK m. 227/1-b.1 gereğince alıcı, “satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek” sözleşmeden dönebilir. Alıcı, dava açmaya gerek olmaksızın bu hakkını kullanabilir ve dönme iradesi satıcıya ulaştığı anda hükümlerini doğurur¹²⁶. Dönme hakkı dava açma biçiminde kullanılsa bile, mahkemenin kararı açıklayıcı nitelikte olacaktır¹²⁷. Dönme ile birlikte alıcı, satılanı geri vermekle yükümlü olur. Satıcının ise, alıcıdan aldığı satış bedelini faiziyle ödemesi gerekir (TBK m. 229).

Dönme hakkının kullanılması kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak TTK m. 18/1-b.3’ e göre, dönme hakkının tacirler arasında kullanılması durumunda, dönmenin ancak; noter

¹²¹ Aslan, s. 124; Çabri, s. 86; Edis, s. 48; Erzurumluoğlu, s. 156; Kalkan, s. 119.

¹²² Aral/Ayrancı, s. 112; Aslan, s. 135.

¹²³ Yavuz, s. 82; Gümüş, s. 76; Çabri, s. 129; Şahiniz, s. 59; Edis, s. 62.

¹²⁴ Aslan, s. 143-144; Yağcı, s. 23.

¹²⁵ Gümüş, Kanun Şerhi, s. 88; Aydoğdu, s. 174; Yağcı, s. 10.

¹²⁶ Edis, s. 104; Aslan, s. 183.

¹²⁷ Aral/Ayrancı, s. 28.

aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla ve güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması gerekir¹²⁸.

Sözleşmeden dönme hakkı TKHK m. 11/1 hükmünde de düzenlenmiştir. TKHK m. 11/5 hükmü gereğince, tüketicinin dönme hakkını kullanması durumunda ödediği bedelin tümünün kendisine ödenmesi gerekir¹²⁹. Türk Borçlar Kanunu'nda, satış bedelinin ödenmesi durumunda alıcının kullanması ve yararlanmasına bağlı olarak bir indirim veya tazminat söz konusu iken, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüketicinin ayıplı malı kullanması veya yararlanması durumunda bir tazminat veya indirim söz konusu olmaz¹³⁰.

TBK m. 229 hükmü gereğince sözleşmeden dönen alıcı, satıcıdan tazminat talep edebilir. TKHK m. 11/6 hükmü ise, Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak tazminat talebinde satıcı ile birlikte ithalatçı ve üreticiyi de müteselsil olarak sorumlu tutmaktadır¹³¹.

Ayıplı mal nedeniyle alıcının kullanabileceği diğer bir seçimlik hakkı ise, ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme hakkıdır. TBK m. 227/1-b.2 gereğince alıcı, *satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim* isteyebilecektir. Bu hakkın kullanılması ile satış sözleşmesi sona ermeyip, yalnızca alıcının edimi değişir. Burada amaç, satıcı ve alıcının edimlerinin ayıplı mala bağlı olarak denkleştirilmesidir¹³². Söz konusu seçimlik hak TKHK m.

11/3 hükmünde de düzenlenmiş olup, TBK ile benzerlik göstermektedir¹³³.

TBK m. 227/3 gereğince, alıcının bir diğer seçimlik hakkı da, satılanın ücretsiz onarılmasını isteme hakkıdır. Bu hükme göre, *alıcının aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları alıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme hakkı* bulunmaktadır. Alıcı tarafından satın alınan malın tamirini talep edebilmesi, günümüz bakımından bir ihtiyaç haline gelmiştir. Ayıbın giderilmesine ilişkin seçimlik hakkın kullanılabilmesi için, ayıbın tamirinin objektif olarak mümkün ve bunun dürüstlük kuralı kapsamında satıcıdan beklenebilir olması gerekir¹³⁴. Ayrıca bu hakkın kullanılabilmesi, ayıbın giderilmesinin aşırı bir masraf gerektirmemesine bağlıdır. Onarım aşırı bir masraf gerektiriyorsa alıcı bu seçimlik hakkını kullanamayacaktır¹³⁵. TKHK m. 11/2 hükmünde ifade edilen bu hak satıcıya karşı ileri sürülebileceği gibi üretici ve ithalatçıya karşı da ileri sürülebilecektir¹³⁶.

TBK m. 227/1-b.4 gereği, alıcının, ayıplı malın ayıpsız diğer bir malla değiştirilmesini isteme hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla bu hakkın kullanılmasının temel şartı, ayıplı olan malın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesinin mümkün olmasıdır. Bu hüküm hem parça hem de çeşit satışında uygulanmaktadır. İlgili hükümde geçen "imkan varsa" ifadesinin kullanılmasının nedeni, ayıplı malın her zaman ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesinin

¹²⁸ Yağcı, s. 11; Gümüş, s. 99.

¹²⁹ Gümüş, s. 99; Kalkan, s. 166.

¹³⁰ Yarg. HGK. T: 22.06.2005, E: 2005/4-309, K: 2005/391, "davacının aracı kullanmakta edindiği yararın da gözetilmesi gerektiği belirtilmektedir. 4822 sayılı Yasa ile değişik 4077 sayılı Yasada kullanım bedelinin düşüleceğine dair herhangi bir hüküm yoktur. Kaldı ki aracı satın alan kişi de bu araç nedeniyle bedel ödemiştir. Davacı aracı kullanmış, karşı taraf da ödenen bedeli kullanmıştır. Bu nedenlerle aracın kullanım bedelinin mahsubu yasanın özü ve ruhuna aykırı olur" şeklinde hükmetmiştir.

¹³¹ Yağcı, s. 25.

¹³² Aslan, s. 193;

¹³³ Edis, s. 122; Aslan, s. 190; Gümüş, s. 112; Çabri, s. 235.

¹³⁴ Gümüş, s. 130; Aslan, s. 200; Yavuz, Satış Sözleşmeleri, s. 193.

¹³⁵ Atamer, s. 384.

¹³⁶ Aslan, s. 200; Kalkan, s. 183.

mümkün olmamasıdır¹³⁷. Ancak bu hakkın parça borçlarında kullanılması durumunda edimin değiştiğini söylemek gerekir¹³⁸. Bu hak TKHK m. 11/1-ç bendinde düzenlenmiştir. Bu hakkında satıcı dışında, üretici ve ithalatçıya da ileri sürülmesi mümkündür¹³⁹.

2. Tazminat Hakkı

Satılanın ayıplı olması nedeniyle doğan mağduriyetin ortadan kaldırılması için kanun koyucu, sayılan seçimlik haklardan başka TBK m. 227/2 hükmünde alıcıya ayrıca bir tazminat hakkı sağlamaktadır. Bu hüküm, “*alıcının genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır*” şeklinde düzenlenmiştir. Alıcı tarafından bu hak müstakil bir biçimde ve yalnızca zararın tazmini için kullanılabilmesi gibi, diğer seçimlik haklarla birlikte de kullanılabilir¹⁴⁰.

Dönme hakkının sonuçlarını açıklayan TBK m. 229/2 hükmü ise, “*satıcı kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hüküm gereğince dönme durumunda, alıcı tarafından satıcının kusurunun ispatı aranmaz. Zira bu durumda satıcı kusurlu varsayılarak, zararların giderilmesine imkan tanınmıştır¹⁴¹.

TBK m. 227/2 gereğince alıcıya tanınan tazminat hakkı benzer bir şekilde TKHK m. 11/6 hükmünde de ifade edilmiştir. Bu hüküm gereğince tüketici, malın ayıplı olması nedeniyle tazminat hakkını, belirtilen seçimlik haklarla birlikte

kullanabileceği gibi, müstakil bir şekilde doğrudan da kullanılabilir¹⁴².

B. ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı, alacaklının alacağını belli bir süre içerisinde talep etmemesi durumunda, borçludan bu alacağını istemediği takdirde, dava yoluyla takip ve tahsil edememesidir¹⁴³. TBK m. 231 hükmü, taşınır satış sözleşmelerinde ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin zamanaşımını düzenlemiştir. Bu hüküm, “*satıcı daha uzun bir süre için üstlenmiş olmadıkça, satılanın ayıbından doğan sorumluluğa ilişkin her türlü dava, satıldandaki ayıp daha sonra ortaya çıksa bile, satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def'i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz*” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla taraflar iki yıllık süreden daha uzun bir süre öngörebilirler¹⁴⁴. Ayrıca ilgili maddenin ikinci fıkrasında, satıcının ayıplı malı devretmesinde ağır kusurunun bulunması durumunda, iki yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmayacağı da ifade edilmiştir. Bu hüküm hem ticari hem de ticari olmayan ayıplı taşınır satışından uygulama alanı bulmaktadır¹⁴⁵. Taşınmazlara ilişkin ayıp sorumluluğunda ise zamanaşımı süresi TBK m. 244'de düzenlenmiştir. Bu hüküm, “*bir yapının ayıplı olmasından doğan davalar mülkiyetin geçmesinden başlayarak beş yıl... geçmesi ile zamanaşımına uğrar*” şeklinde ifade edilmiştir.

¹³⁷ **Yavuz**, Ayıplı İfa, s. 103; **Alzad**, s. 68.

¹³⁸ **Eren**, s. 151; **Yavuz**, Satış Sözleşmeleri, s. 193.

¹³⁹ Üreticinin sorumluluğu bakımından malın piyasaya sürülme anı önemlidir. Zira bu durumda üretici, malın piyasaya sürüldüğü anda bulunan ayıplardan sorumludur. Bkz. **Kalkan**, s. 182.

¹⁴⁰ **Alzad**, s. 69.

¹⁴¹ **Yavuz**, Ayıplı İfa, s. 157.

¹⁴² **Kalkan**, s. 197.

¹⁴³ **Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan (2015) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Bursa, Dora Yayıncılık, s. 192.

¹⁴⁴ **Uygur**, s. 1315; **Atasoy/Özdil**, s. 8; **Eren**, s. 123.

¹⁴⁵ **Alzad** s. 94; **Atasoy/Özdil**, s. 8.

TKHK m. 12 hükmünde de Türk Borçlar Kanunu'nda olduğu gibi zamanaşımı süresinin uzatılabileceği ifade edilmiştir. TKHK m. 12 hükmüne göre, seçimlik haklarının kullanılabilmesine ilişkin 2 yıllık zamanaşımı süresinden uzun bir süre öngörülüyorsa, bu takdirde bu süre uygulanır. Malın tüketiciye teslim edilmesinden itibaren bu süre başlar. Tüketici, malın üzerinde fiili hakimiyet kuracak şekilde malı teslim almış olmalıdır¹⁴⁶. TKHK m. 12 hükmünün devamında, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malların satışında zamanaşımı süresinin beş yıl olduğu belirtilmiştir. Bu süre Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak teslimden itibaren başlamaktadır. Oysa Türk Borçlar Kanunu'nda belirtilen beş yıllık sürenin mülkiyetin geçirilmesinden itibaren başlayacağı ifade edilmektedir¹⁴⁷. Ayrıca TKHK m 12 hükmünde, zamanaşımına ilişkin sürenin ikinci el satışından bir yıldan, konut ve tatil amaçlı taşınmazların satışında ise üç yıldan az olamayacağı belirtilmiştir. Ancak malda bulunan ayıp, ağır kusur ya da hile yoluyla gizlenmişse, bu takdirde belirtilen zamanaşımı süreleri uygulama alanı bulmaz¹⁴⁸.

VI. SONUÇ

Ayıba ilişkin düzenlemelerin Borçlar, Ticaret ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer aldığı görülmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nda satış sözleşmesini düzenleyen hükümler içerisinde, ayıbın tanımı ve genel olarak konusu incelenmiştir. Buna göre ayıp satıcının, alıcıya ifa ettiği satılan malda ortaya çıkan, söz konusu malın alıcı bakımından tümüyle veya gerektiği gibi kullanılmasını engelleyen eksikliklere denilmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nda ise, ticari satış sözleşmelerine ilişkin özel hükümler saklı kalmak kaydıyla Türk Borçlar

Kanunu'nun ayıba ilişkin hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir. TTK bakımından ortaya çıkan ayıba ilişkin hususlar, Türk Borçlar Kanunu'ndan genel olarak ihbar süreleri açısından ayrılmaktadır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da ayıplı mala ilişkin bir tanıma yer verilmiş olup, ayıplı mal kavramı TBK ve Türk Ticaret Kanunu'na nazaran daha geniş olarak ele alınmıştır.

Ayıp, her üç kanun bakımından da iki şekilde ortaya çıkabilir. Bunlardan ilki, satılan mala ilişkin satıcının zikir ve vaat ettiği vasıfların yokluğu diğeri ise, malda gereken lüzumlu vasıfların bulunmaması nedeniyle malın olağan kullanım değerinin azalmasıdır. Zira lüzumlu vasıfların yokluğu nedeniyle ortaya çıkan her türlü maddi, hukuki ve ekonomik ayıp, satıcı açısından sorumluluk doğurur.

Ayıba ilişkin sorumluluğun doğması için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu şartları; malın alıcıya devredilmesi, hasarın geçtiği anda satılanın ayıplı olması, ayıbın önemli olması, alıcı tarafından ayıbın bilinmemesi, alıcının ayıbı kabul etmesi ve ayıba ilişkin sorumluluğun sözleşme ile kaldırılmaması olarak sayılabilir. Bunların yanında ayrıca alıcının muayene ve ihbar külfetini yerine getirmesi gerekir. Ayıba ilişkin bu şartlar hem TBK hem de TTK bakımından benzerlik gösterir. Ancak TTK m. 23/1-c hükmünde, Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı muayene ve ihbar süreleri belirtilmiştir. Zira ilgili hükme göre, ticari satışlarda açık ayıbın söz konusu olduğu hallerde iki günlük bir bildirim süresi belirtilmiş olup, bu süre hem muayene hem de ihbar süresini kapsamaktadır. Ancak adi satışlarda, TBK m. 222 hükmü gereğince, alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplara ilişkin sorumluluğu, ancak bu ayıbın bulunmadığına

¹⁴⁶ Alzad, s. 96; Kalkan, s. 201.

¹⁴⁷ Kalkan, s. 200.

¹⁴⁸ Alzad, s. 97.

dair bir sorumluluğun satıcı tarafından üstlenilmesi ile gerçekleşir. Olağan bir gözden geçirme ile ortaya çıkan ayıplarda ise, TTK bakımından sekiz günlük bir muayene ve ihbar süresi belirtilmişken, adi satışlarda ise böyle bir süreye yer verilmemiştir. Gizli ayıplar bakımından ise, TBK m. 23 hükmü gereği TBK hükümleri uygulanacaktır. Zira bu ayıplar hem ticari hem de adi satışlar bakımından öğrenildiği anda hemen satıcıya bildirilmelidir. Aksi halde alıcının, satılanı bu haliyle kabul ettiği varsayılır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, TBK ve Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak tüketici açısından bir muayene ve ihbar kulfeti yer almamaktadır. Dolayısıyla tüketicinin ayıbı ihbar etmemesi iddiasına dayanılarak seçimlik haklarının kullanılması engellenemez. Zira tüketici iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde, ayıbın ortaya çıkması nedeniyle seçimlik haklarını kullanabilecektir.

Ayıp nedeniyle satıcının sorumluluğu taşınır satışı bakımından TBK m. 223 hükmü gereğince iki yıllık zamanaşımına tabidir. İki yıllık bu süre hem ticari hem de adi satışlar için söz konusudur. İki yıllık bu sürenin taraflarca uzatılabileceğini söylemek mümkündür. Taşınmazların ayıplı olmasında ise bu süre mülkiyetin geçmesinden itibaren beş yıldır.

TKHK hükmünde de, iki yıllık zamanaşımı süresinden bahsedilmiş olup, Türk Borçlar Kanunu'na benzer olarak bu sürenin uzatılabileceği belirtilmiştir. İki yıllık bu süre malın tüketiciye tesliminden itibaren işlemeye başlar. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da konut veya tatil amaçlı taşınmaz malların satışına ilişkin olarak ise zamanaşımı süresi beş yıl olarak ifade edilmiştir. Ancak bu süre Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak malın tesliminden başlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alzad**, Maryam (2018) ‘Ticari Satışlarda Satıcının Ayıba Karşı Sorumluluğu (Yüksek Lisans), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aral**, Fahrettin/**Ayrancı**, Hasan (2015) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara, Yetkin.
- Arkan**, Sabih (2017) Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Aslan**, İ. Yılmaz (2015) Tüketici Hukuku, Bursa, Ekin Yayıncılık.
- Atamer**, Yeşim M./**Baş**, Ece (2014), ‘Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk’, Tüketici Hakları ve Rekabet Kurulu Özel Sayısı- İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 1, s. 19-29.
- Atasoy**, Ömer Adil/**Özdil**, Hanife (2017), ‘Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu Bağlamında Ayıp İhbarında Şekil ve İspat Sorunu’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, s. 1-19.
- Atasoy**, Adil Ömer/**Taşkın**, Mustafa/**Acar**, Hakan (2000) Tüketiciyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, Ankara, Yargı Yayınları.
- Aydoğdu**, Murat (2014) Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Aydoğdu**, Murat/**Kahveci**, Nalan (2017) Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Bahtiyar**, Mehmet (2017) Ticari İşletme Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları.
- Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan (2015) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Bursa, Dora Yayıncılık.
- Çabri**, Sezer (2016) 6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Demir**, Mehmet (2005), ‘Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Pozitif Düzenleme’, AÜHFED, C. 54, s. 29-40.
- Demir**, Mehmet (2003) Kapıdan İşlemlerde Tüketici Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara, Seçkin.
- Deryal**, Yahya (2008) Tüketici Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin.
- Deryal**, Yahya/**Korkmaz**, Yakup (2015) Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Edis**, Seyfullah (1963) Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara.
- Eren**, Fikret (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi. (*Kısaltılmışı: Genel Hükümler*).
- Eren**, Fikret (2019) Borçlar Hukuku Özel Bölümler, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Erzurumluoğlu**, Erzan (2012) Sözleşmeler Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. 1, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Genç**, Ali Ahmet (2017) ‘Satıcının Ayıptan Sorumluluğunda Alıcının Dönme Hakkının Sınırları’ (Yüksek Lisans), Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüş, Mustafa Alper (2013) Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.1, İstanbul. Vedat Kitapçılık. (*Kısaltılmışı: Borçlar Hukuku*).

Gümüş, Mustafa Alper (2014), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C.1, İstanbul. (*Kısaltılmışı: Kanun Şerhi*).

Helvacı, İlhan (2011) Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul, On İki Levha.

Kalkan, Arif (2016) 'Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk' (Yüksek Lisans), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, Doğan (2020) 'Satış Sözleşmesi Çerçevesinde Ayıptan Sorumlulukta Zamanaşımı ve Ayıptan Doğan Def'i Hakları' (Yüksek Lisans), Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, İlhan (2015) Yeni Kanuna Göre Tüketicici Hukuku, Ankara, Engin.

Kılıçoğlu, Ahmet M. (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Ankara, Turhan.

Kocar, Serra (2018) 'Ticari Satış Sözleşmesi ve Ticari Satışta Ayıp Sorumluluğu (Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Moral, Nurullah (2019) 'Satıcının ve Yüklenicinin Ayıptan Doğan Sorumluluğu' (Yüksek Lisans), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nomer, Halük Nami (2020) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Bası, İstanbul, Beta.

Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 16. Baskı, İstanbul, Vedat.

Özdemir, Hayrunnisa (2013) Türk Borçlar Kanunu'na ve Viyana Satış Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara, Yetkin.

Remzi, Mehmet/Aydın, Sezer (2018) Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, İstanbul, İkinci Sayfa.

Serozan, Rona (2018) Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul, On İki Levha.

Serozan, Rona/Baysal, Başak/Sanlı, Kerem Cem (2018) Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 3. Baskı, İstanbul, On iki Levha.

Şahiniz, Salih (2008) Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan Sorumluluğu, Ankara, Seçkin.

Tandoğan, Haluk (2008) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I/1, İstanbul, Vedat.

Uygur, Turgut (2012) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C.I, Ankara, Seçkin.

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, N. Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha.

Ünlütepe, Mustafa (2018), 'Taşınır Satış Sözleşmesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu Bakımından Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetinin Yerine Getirilmesinin Tabi Olduğu Süreler', Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 24, S. 1, s. 296-335.

Yağcı, Uğur (2014) 'Türk Satım Hukukunda ve Milletlerarası Satım Hukukunda Ayıplı Malın Ayıpsız Benzeriyle Değiştirilmesi' (Yüksek Lisans), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Yavuz, Cevdet (1989) Malın Ayıplarından Sorumluluk, İstanbul.

Yavuz, Cevdet/**Acar**, Faruk/**Özen**, Burak (2016, Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi.

Yavuz, Nihat (2016) Ayıplı İfa, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi. (*Kısaltılmışı: Ayıplı İfa*).

Yavuz, Nihat (2016) Satış Sözleşmeleri, Ankara, Adalet Yayınevi. (*Kısaltılmışı: Satış Sözleşmeleri*).

Yeşilyurt Ünal, Esra (2019) ‘6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Malın Satımında Ayıptan Doğan Sorumluluk’ (Yüksek Lisans), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, Abdülkerim (2013), ‘Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler’, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1-2, s. 1015-1048.

Zevkliler, Aydın/**Ertas**, Şeref/**Havutçu**, Ayşe/**Aydoğdu**, Murat/**Cumaloğlu**, Emre (2013) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, İzmir, Fakülteler Barış.

Zevkliler, Aydın/**Gökyayla**, Emre (2016) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara, Turhan.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: *The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.*

Contributions Statement: *Author has contributed 100% into preparing and writing this study.*

Statement for Support and Appreciation If Any: *None.*

Statement for Conflict of Interest: *None.*